

Polskie Towarzystwo Medycyny Środowiskowej – działalność w latach 1995–2019

Henryka Langauer-Lewowicka, Maja Muszyńska-Graca

Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego w Sosnowcu
Dyrektor: dr hab. n. med. Renata Złotkowska

Polskie Towarzystwo Medycyny Środowiskowej (PTMŚ) powstało w 1995 roku z inicjatywy Instytutu Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego (IMPiZŚ) w Sosnowcu. W skład komitetu założycielskiego wchodzili pracownicy IMPiZŚ: R. Wywiół – przewodnicząca, A. Klementys, E. Poważka, E. Kmiecik-Małecka, J. Krużel-Mendrek. W związku z ujęciem stowarzyszenia w rejestrze stowarzyszeń Sądu Wojewódzkiego w Katowicach stowarzyszenie o tej nazwie zostało wpisane do ewidencji stowarzyszeń Wydziału Obywatelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach 22 kwietnia 1995 roku pod pozycją 1572. 21 czerwca 1995 roku Polskie Towarzystwo Medycyny Środowiskowej zostało zarejestrowane i wpisane do rejestru stowarzyszeń Sądu Wojewódzkiego w Katowicach, Wydział I Cywilny – Sekcja Rejestrowa, w dziale „A” pod numerem Rej. St. 1602.

Siedzibą PTMŚ nieprzerwanie od chwili powstania jest Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego w Sosnowcu. Pierwszym prezesem Towarzystwa został prof. dr hab. med. Jan E. Zejda. Po jego rezygnacji w roku 2002 funkcję tę objęła dotychczasowa wiceprezes PTMŚ dr n. med. Dorota Jarosińska i sprawowała ją do roku 2007. Od tego czasu do chwili obecnej stanowisko prezesa PTMŚ piastuje prof. dr hab. n. med. Krystyna Pawlas, pracownik IMPiZŚ.

Zgodnie z wpisem w Krajowym Rejestrze Sądowym (nr KRS 0000154079) Polskie Towarzystwo Medycyny Środowiskowej posiada obecnie sześć oddziałów terenowych, tj. Oddział w Krakowie, Oddział w Gdyni, Oddział w Lublinie, Oddział w Legnicy, Oddział Pomorski, Oddział Śląski.

Polskie Towarzystwo Medycyny Środowiskowej w swoim Statucie określiło następujące cele działania:

- rozpowszechnianie zdobyczy naukowych i szerzenie postępu w zakresie medycyny środowiskowej i zdrowia środowiskowego;
- podnoszenie fachowego poziomu członków Towarzystwa, organizowanie i rozwijanie form szkolenia i dokształcania zawodowego w zakresie medycyny środowiskowej i zdrowia środowiskowego;
- ułatwianie prowadzenia badań naukowych przez członków Towarzystwa, inspirowanie prac naukowo-badawczych;
- współdziałanie w organizowaniu zakładów opieki zdrowotnej w zakresie medycyny środowiskowej oraz dziedzin pokrewnych. Zgłaszanie wniosków do planów rozwoju i programów działania w zakresie zdrowia publicznego oraz zdrowia środowiskowego;
- opracowywanie opinii, wniosków i postulatów w zakresie objętych celami działania Towarzystwa, przede wszystkim tych dotyczących promocji zdrowia, prewencji chorób cywilizacyjnych, zarządzania czynnikami ryzyka, legislacji, orzecznictwa dotyczącego środowiskowych uwarunkowań zdrowia;
- aktywizacja działalności profilaktycznej zmierzającej do skuteczniejszej eliminacji zagrożeń środowiskowych;

- aktywizacja działalności, mającej na celu wczesną diagnostykę i terapię schorzeń uwarunkowanych środowiskowo;
- szerzenie oświaty zdrowotnej.

OBSZARY AKTYWNOŚCI PTMŚ:

Konferencje organizowane przez PTMŚ:

I Krajowa Konferencja PTMŚ „Medycyna Środowiskowa i zawodowa w okresie przemian społecznych”: Ustroń, 22–23 października 1998 roku;

II Krajowa Konferencja PTMŚ „Człowiek – Zdrowie – Środowisko”: Siewierz–Warężyno, 21–22 października 1999 roku. Tematyka wiodąca: praktyczne działania w zakresie medycyny środowiskowej, kierunki rozwoju.

III Krajowa Konferencja PTMŚ „Człowiek – Zdrowie – Środowisko”: Podlesice, 28–30 czerwca 2000 roku. Różnorodna tematyka, brak wiodącej; sesje: szkoleniowa i naukowa (referatowe i plakatowe);

IV Krajowa Konferencja PTMŚ „Człowiek – Zdrowie – Środowisko”: Ustroń, 20–22 czerwca 2001 roku. Tematyka wiodąca: szeroko rozumiane zagadnienia wpływu jakości środowiska życia na zdrowie człowieka.

V Krajowa Konferencja PTMŚ „Człowiek – Zdrowie – Środowisko”: Katowice, 18–19 października 2002 roku.

VI Krajowa Konferencja PTMŚ „Człowiek – Zdrowie – Środowisko”: Nałęczów, 18–19 października 2003 roku. W Konferencji uczestniczyło 70 osób, w tym 13 profesorów zajmujących się medycyną środowiskową, reprezentujących różne dyscypliny nauki. Tematyka wiodąca: wpływ jakości życia na zdrowie człowieka w aspekcie chorób układu oddechowego uwarunkowanych środowiskowo; lokalna specyfika środowiskowych zagrożeń zdrowia, środowiskowe uwarunkowania zdrowia dzieci.

VII Krajowa Konferencja PTMŚ „Pozycja człowieka w ekosystemie. Współodpowiedzialność za zmniejszanie ryzyka”: Kraków, 7–9 października 2005 roku. Współorganizator: Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Zaproszeni wykładowcy zagraniczni – m.in. prof. Roberto Ronchetti z Uniwersytetu w Rzymie. Tematyka wiodąca: ocena zdrowia Polaków w aspekcie czynników środowiskowych; ocena skuteczności działań interwencyjnych; ocena stanu środowiska w Polsce.

VIII Krajowa Konferencja PTMŚ „Człowiek – Zdrowie – Środowisko”: Wrocław, 19–21 października 2007 roku. Współorganizatorzy: Katedra i Zakład Higieny Akademii Medycznej we Wrocławiu, Fundacja na rzecz Dzieci Zagłębia Miedziowego w Legnicy. Tematyka wiodąca: zmiany w środowisku wyzwaniem dla zdrowia.

IX Krajowa Konferencja PTMŚ „Człowiek – Zdrowie – Środowisko”: Wrocław, 18–20 września 2009 roku. Współorganizatorzy: Katedra i Zakład Higieny Akademii Medycznej we Wrocławiu, Instytut Medycyny Pracy w Sosnowcu.

Tematyka wiodąca: oddziaływanie szeroko rozumianego środowiska na zdrowie człowieka ze szczególnym uwzględnieniem wpływu klimatu.

X Międzynarodowa Konferencja PTMS „Człowiek – Zdrowie – Środowisko”: Szczecin, 25–26 listopada 2011 roku. Tematyka: aktualne problemy zdrowia środowiskowego i medycyny środowiskowej, zdrowia publicznego i profilaktyki zdrowotnej, a także epidemiologii. Współorganizatorzy: Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej, Zakład Zdrowia Publicznego PUM w Szczecinie, udział European Environmental Agency.

Doroczne posiedzenie naukowe PTMS 24 maja 2013 roku, podczas XVIII Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Zdrowie dzieci w różnych środowiskach – problemy diagnostyczne, epidemiologiczne, leczenie, profilaktyka, promocja zdrowia”, 23–25 maja 2013 roku, Legnica. Organizator: Fundacja na rzecz Dzieci Zagłębia Miedziowego w Legnicy, współorganizator PTMS. Tematyka wiodąca: środowiskowe obciążenie metalami, alergia i astma, higiena powietrza, narażenie środowiskowe na czynniki biologiczne, chemiczne, klimatyczne i społeczne.

XII Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Człowiek – Zdrowie – Środowisko”: Warszawa, 11–12 września 2014 roku. Współorganizatorzy: Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Medycyny Środowiskowej w Sosnowcu i Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie. Tematyka wiodąca: jakość powietrza a zdrowie.

XIII Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Szkoleniowa PTMS „Człowiek – Zdrowie – Środowisko”: Kielce, 5–6 listopada 2015 roku. Współorganizator: Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa PTMS „Człowiek – Środowisko – Zdrowie”: Wrocław, 8–10 czerwca 2018 roku. Współorganizatorzy: Katedra i Zakład Higieny Uniwersytetu Wrocławskiego, Katedra Farmakologii Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, IMPiZS w Sosnowcu, Centrum Zarządzania Ryzykiem Środowiskowym i Monitoringu Ekosystemów, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu.

INNE OBSZARY AKTYWNOŚCI POLSKIEGO TOWARZYSTWA MEDYCYNY ŚRODOWISKOWEJ

Z inicjatywy Zarządu Głównego z dnia 13 lutego 1997 roku powołano polskojęzyczne czasopismo „Medycyna Środowiskowa” (obecnie „Medycyna Środowiskowa – Environmental Medicine”), wydawane w Sosnowcu przez PTMS oraz Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego. Kolejnymi redaktorami naczelnymi tego czasopisma byli profesorowie Instytutu: Jan Zejda, Kazimierz Marek i Zbigniew Rudkowski.

W 2000 roku PTMS zgłosiło gotowość przystąpienia do międzynarodowej inicjatywy INCHEM (the International Research and Information Network on Children’s Health, Environment and Safety), mając na uwadze okazję do wykorzystania doświadczeń nabytych w ramach współpracy międzynarodowej.

Kontynuacją tej aktywności był udział członków PTMS w zainicjowanej przez INCHEM cyklicznej konferencji międzynarodowej: „4th International Conference on Children’s Health and the Environment” (10–12 czerwca 2007 roku,

Wiedeń). Redaktor naczelny czasopisma „Medycyna Środowiskowa – Environmental Medicine” przewodniczył jednej z sesji tej Konferencji, a materiały konferencyjne zostały opublikowane na łamach czasopisma (2007, Vol. 10, No. 1 Supplement 1) i udostępnione wszystkim uczestnikom.

Członkowie PTMS brali czynny udział w międzynarodowych konferencjach „Children’s Environment Middle-East-European Dialogue” (6–9 listopada 2008 roku i 22–25 kwietnia 2010 roku, St. Marienthal, Niemcy), prezentując aktualną sytuację dotyczącą problemów zdrowia środowiskowego w dzieci w Polsce.

W 2000 roku PTMS przygotowało i przedłożyło merytoryczne uwagi do dokumentu *Summary Report on the WHO Steering Group Meeting on the Design of an Environmental Health Information System for Use with National Environmental Health Action Plans* (NEHAPs), opracowanego przez Europejskie Biuro WHO w Bilthoven w sprawie wyboru podstawowych wskaźników zdrowia środowiskowego.

Polskie Towarzystwo Medycyny Środowiskowej aktywnie uczestniczyło w działalności naukowo-szkoleniowej innych towarzystw naukowych, w tym Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego, Sekcji Neurotoksykologii i Neurologii Środowiskowej Polskiego Towarzystwa Neurologicznego, Polskiego Towarzystwa Medycyny Pracy, Polskiego Towarzystwa Zdrowia Publicznego. PTMS patronowało VI Międzynarodowemu Kongresowi Zdrowia Publicznego „Między Medycyną Kliniką a Zdrowiem Publicznym” (31 maja–2 czerwca 2012 roku, Międzyzdroje), zorganizowanego przez Pomorską Akademię Medyczną w Szczecinie.

Na XXX Jubileuszowym Zjeździe Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego (25–27 czerwca 2009 roku w Poznaniu) jedna z sesji nosiła tytuł „Wpływ środowiska na patologię pediatryczną”. Tematyka obejmowała chemiczne zagrożenia środowiskowe, głównie dysruptory endokrynologiczne (bisfenol A, dioksyny, furany, pestycydy). Podkreślano konieczność biomonitorowania łożyska i krwi dzieci, ponieważ skażenie środowiska Pb nadal stanowi realne zagrożenie na niektórych obszarach kraju (Górny Śląsk, Zagłębie Miedziowe). PTMS było współorganizatorem sesji na konferencjach naukowych Fundacji na Rzecz Dzieci Zagłębia Miedziowego (lata 2007 i 2008). Tematyką wiodącą było „Narażenie dziecka na czynniki środowiskowe i społeczne”. W obu spotkaniach uczestniczyło grono gości zagranicznych.

Polskie Towarzystwo Medycyny Środowiskowej brało czynny udział również w posiedzeniach naukowych Polskiego Towarzystwa Neurologicznego oddziałów Łódzkiego, Wrocławskiego i Śląskiego, prezentując wpływ szkodliwości środowiskowych na występowanie i przebieg niektórych chorób układu nerwowego. Na XVI Zjeździe Polskiego Towarzystwa Neurologicznego w Katowicach w 1996 roku członek PTMS był autorem referatu inauguracyjnego pt. „Problemy zdrowia środowiskowego regionu śląskiego”. PTMS oraz Sekcja Neurotoksykologii i Neurologii Środowiskowej Polskiego Towarzystwa Neurologicznego zorganizowała konferencję naukowo-szkoleniową nt. wpływu chorób demielinizacyjnych na czynniki środowiskowe (1997 rok, Katowice).

Członkowie PTMS byli aktywnymi uczestnikami międzynarodowego sympozjum „Środowisko wewnątrz pomieszczeń a stan zdrowia” (25–27 września 1997 rok, Ustroń), zorganizowanego przez Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego oraz WHO. Uczestniczyli w nim liczni przedstawiciele krajów europejskich oraz Ameryki

Północnej. Spotkanie było okazją do wymiany doświadczeń wpływających z badań prowadzonych w różnych krajach ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji charakteryzującej kraje Europy Środkowej i Wschodniej.

W Czerniowcach w dniach 14–15 września 1994 roku odbyło się międzynarodowe sympozjum naukowe pn. International Scientific Symposium „Medical and ecological problems of health”. Aktywnie uczestniczyli w nim również przedstawiciele PTMŚ. Wiodącą tematyką był biologiczny monitoring oraz wpływ czynników środowiskowych na kobiety ciężarne i dzieci.

Popularyzowaniu wiedzy w zakresie medycyny środowiskowej i zdrowia środowiskowego służyły także organizowane pod patronatem PTMŚ spotkania naukowe dla studentów i młodych naukowców (m. in. Ogólnopolska Konferencja w Szklarskiej Porębie, 19–21 kwietnia 2012 roku), a także seminaria naukowe dla członków PTMŚ, które odbywały się w siedzibach terenowych oddziałów PTMŚ.

PTMŚ organizowało przeprowadzenie akcji pt. „Twoje zdrowie w Twoich rękach” w wielu miastach, m.in. w Zabrzu, Bytomiu, Jaworznie, Sosnowcu. Uczestniczyło również w tzw. akcjach białych sobót.

PTMŚ zgłosiło gotowość podjęcia współpracy z Centrum Kształcenia Podyplomowego. Zaproponowało uwzględnienie problematyki zdrowia środowiskowego w programie szkolenia dla lekarzy z zakresu medycyny rodzinnej, przedstawiając jednocześnie ramowy konspekt. Tematykę „środowisko i zdrowie” wprowadzono do uniwersyteckich programów nauczania w uczelniach medycznych w Polsce na Wydziałach Ochrony Zdrowia, Wydziałach Zdrowia Publicznego i Wydziałach Lekarskich.

PTMŚ czyniło również starania dotyczące zatwierdzenia nowej specjalizacji lekarskiej, tj. medycyny środowiskowej. Zarząd Główny PTMŚ uważał, iż ustanowienie tej specjalizacji stanowić będzie ważny krok dla budowania profesjonalnych kadr w tej nowej wielodyscyplinarnej dziedzinie. Zespół ekspertów powołanych przez Ministerstwo Zdrowia opracował program tej specjalizacji, która jednak nie została zatwierdzona, mimo równoczesnych starań pierwszego w Polsce konsultanta krajowego w dziedzinie zdrowia środowiskowego, które to stanowisko piastowała wówczas obecna Przewodnicząca Zarządu Głównego PTMŚ – prof. Krystyna Pawlas.

Aby sformalizować medycynę środowiskową jako praktykę, w dążeniu do systematycznego powiększania kadry lekarskiej dysponującej wiedzą w obszarze rozpoznawania i oceny oddziaływania czynników środowiskowych na zdrowie, PTMŚ zwróciło się do Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wyższego Ministerstwa Zdrowia z prośbą o wpisanie medycyny środowiskowej do wykazu umiejętności lekarskich. Prośba ta nie spotkała się jednak z pozytywną odpowiedzią.

Polskie Towarzystwo Medycyny Środowiskowej działa nieprzerwanie od roku 2005, nadal aktywnie prowadzi swoją działalność, będącą wyrazem potrzeby konsolidacji środowiska osób zajmujących się zawodowo problematyką zdrowia środowiskowego i odpowiedzią na oczekiwanie społeczne, wynikające z rosnącej powszechnie świadomości zagrożeń zdrowia w środowisku życia. Organizowane cyklicznie ogólnopolskie konferencje tworzą platformę wymiany doświadczeń. W roku 2020 Konferencja będzie połączona z obchodami 25-lecia Towarzystwa.